

ИЕДІАГОГІКАТЫҚ ЭТИКА
НОРМАЛАРЫ МЕН ЕРЕЖЕЛЕРІН
САҚТАУ МИНДЕТІ

ПЕДАГОГИКАЛЫК ӘДЕП

ПЕДАГОГИКАЛЫК
ШЕБЕРЛІК

ПЕДАГОГИКАЛЫК
ТЕХНИКА

ПЕДАГОГТАР ҚОЛДАНУҒА ТІІСТІ НУСҚАЛАР

**ПЕДАГОГ МӘДЕНИЕТІ МЕН ШЕБЕРЛІГІН
АНЫҚТАЙТЫН БЕЛГІЛЕР:**

Сыртқы келбет мәдениеті

Өзін-өзі басқару шеберлігі

*Мимика және пантомимика
ишараларының мәнерлі негіздері*

*Сөйлеу шеберлігі, шешендік
қасиеті, дауыс дикциясы,
интонациясы.*

Сыртқы келбет мәдениеті

Тұлғасы:

- а) тік;*
- ә) тік және еркін отыру;*
- б) ұқыптылық, жинақылық;*

Киім киісі:

- а) ұқыптылық;*
- ә) қарапайымдылық;*
- б) түстік гармония (өзіне жарасымды түстен киім кию);*
- в) киімнің жас шамасына, сабаққа және жұмысқа сәйкестігі;*
- г) сән үлгілеріне сәйкес;*
- ғ) сәндік (алқа, моншақ, сақина) дұрыс пайдалану.*

Гримм (баяну).

Шап үлгісі (ұқыпты, жинақы).

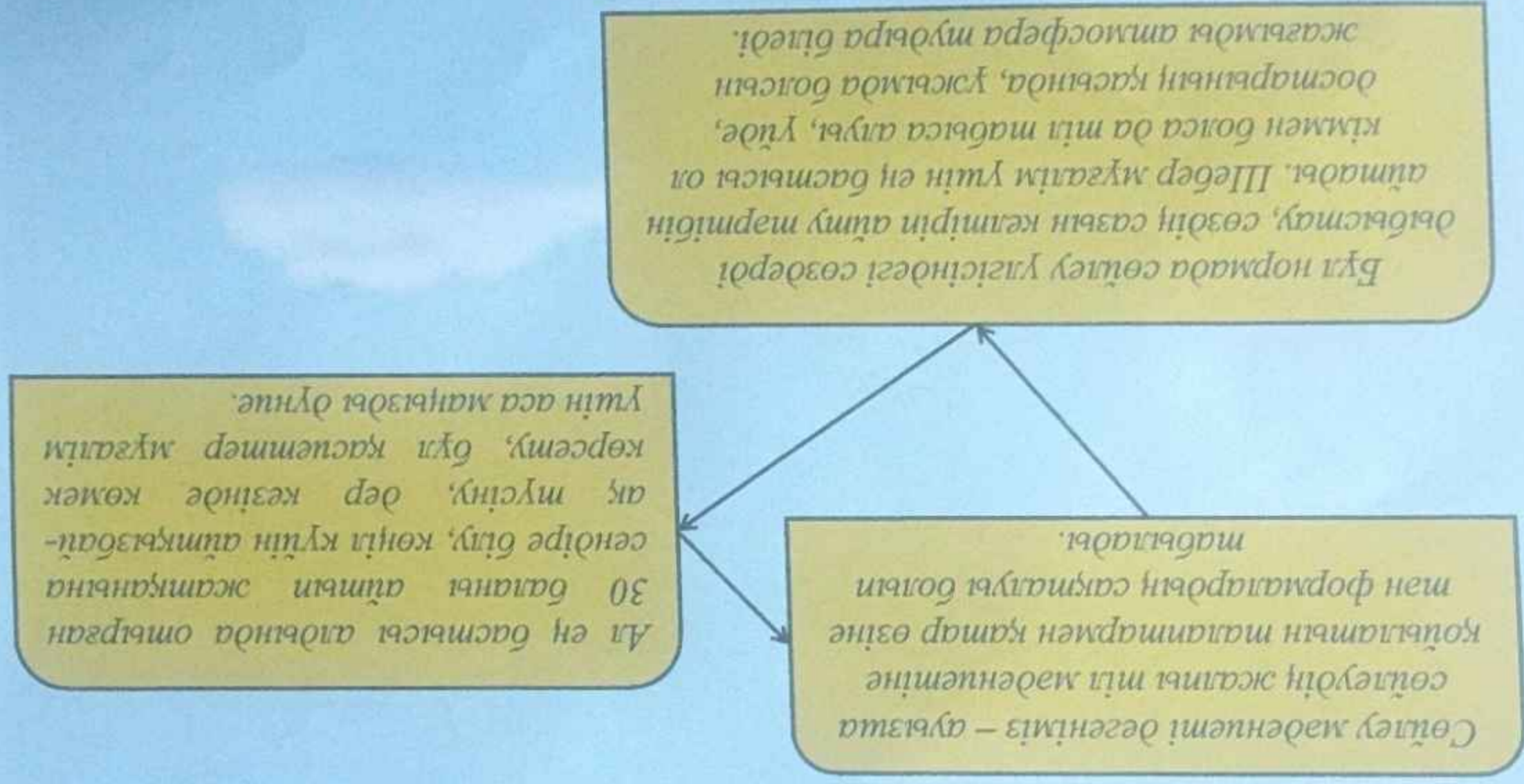
Мимика

- а) өзіне -өзі сенімділік, сабырлылық;*
- ә) сөйлескендігі көзқарасыңыздың әңгімелесушіге бағытталуы;*
- б) эмоциялық мәнерлік;*
- в) бет алаптінің айтар ойға сәйкестігі;*

Понтомимика

- а) жест (табиғилығы);*
- ә) жүрістің ритмикасы, жеңіл, айқын болуы;*
- б) қозғалыс (еркін);*
- в) қозғалыста селқостықты болдырмау, әр уақытта сергек тұру;*
- г) шусыз отырып, тұру;*

МҰҒАЛІМНІҢ СӨЙЛЕУ МӘДЕНИЕТІНІҢ МАНЫЗДЫЛЫҒЫ

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНИКА

*Педагогтың бойындағы тәрбиеленушілерге ықпал жасайтын
ікемділіктер кешені*

- * Столдың артында тұрып сабақ түсіндіруге болмайды;*
- * Отырып сабақ түсіндіруге мүлдем болмайды;*
- * Қол айқастыруға мүлдем болмайды;*
- * Әр оқушының көзіне қарап сабақ түсіндіру керек;*
- * Дұрыс және мәнерлі сөйлеу ікемдігі (сөйлеу мәдениеті,
оның эмоционалдық мінездемесі);*
- * Жест және мимика, пантомимиканы дұрыс қолдана білу;*
- * Өзінің психикалық жағдайын-сезімдерін, көңіл-күйін
басқара алу ікемдігі;*
- * Өзін-өзі сырттай көре алу ікемдігі;*

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӘДЕПТІҢ БЕЛГІЕРІ:

1. Ілтипаттылық. Әдетте оқушылар өздері жақсы көретін мұғалімдер оларға дауыс көтеріп сөйлесе де көңілдеріне ауыр алып қалады. Дауыс көтеру, жазықсыз жазғыру, әділ қойылмаған баға ғана емес, мұғалімдер көзге ілмей, өтініштерін құлықсыз, жүрдім-бардым тыңдаса да, ең болмағанда қастарына жақындап көңіл аудармаса да, ренжіп қалады.

2. Сенім. А. С. Макаренконың пайымдауынша; қателесу қаупі төніп тұрса да мұғалім оқуда болсын, тәлім-тәрбие жұмысында болсын оқушыларға өзінің батыл-батыл ойларымен ықпал жасауы қажет. Балалар өздерінің күштері мен мүмкіндіктерін толық шамалай алмайды. Олар ересектердің бағасына, әсіресе өздерінен де артық сенетін мұғалімнің бағасына сүйенеді.

3. Әділдік. Мұғалімнің қандай қасиеттерін бағалайсыз деген сауалға оқушылар көбіне көп: "әділдігін" деп жауап қайтарады. Егер мұғалім әділ болғанның үстіне әдебі мол, көңілді, жайдары болса, мектепте одан беделді адам болмайтыны түсінікті.

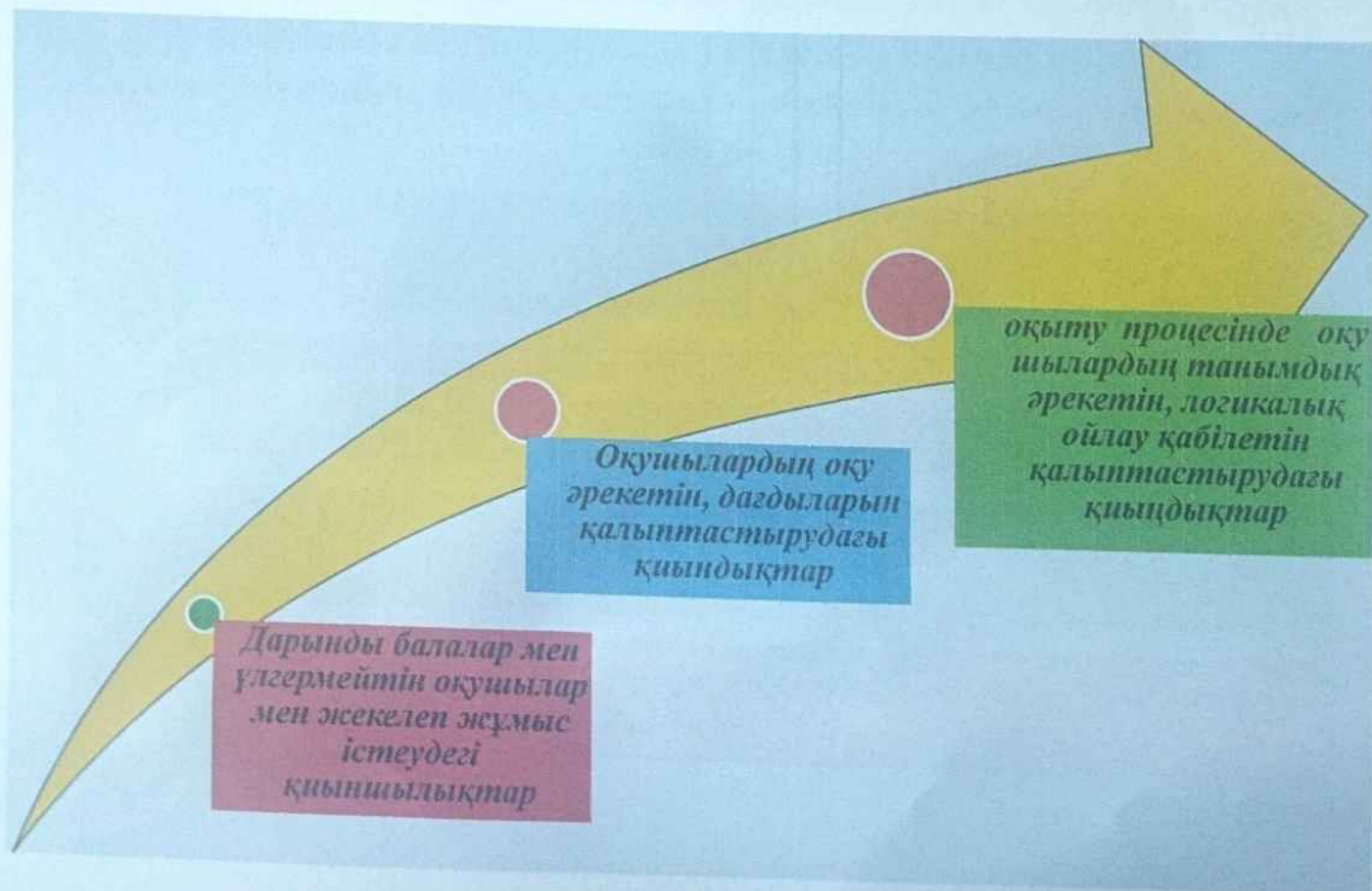
Мұғалімге «әділетсіз» деген ат оның тек әділетсіз болғандығын ғана емес, сонымен қатар оқушылармен жұмыс барысында әдеп сақталмауынан да таңылуы мүмкін. Мұғалім оқушыларға тек қана әділ қарап қоймай, соған қоса өз ісінің дұрыстығына иландыра білуі керек.

Мұғалім ар-ұяты кіршіксіз болса, оқушылар оның кез келген қатесін кешіреді. Керісінше мұғалім әділетсіздік жасап, жалған мінез көрсетсе, оқушылардың көңілдері қалып, араларының салқындауы осыдан басталады.

4. Төзім мен сабыр сақтау. Мұғалімнің педагогтік әдеп әлемі үшін бұл қасиеттердің маңызы үлкен, тіпті көп жағдайда шешуші мәні бар. Бұл, әрине, өртеніп жатсын, күйіп жатсын, мұғалім еш нәрсеге ашуланбауы тиіс деген сөз емес. Ондай жағдайларда оған өзін ақылға жеңдірмей болмайды. Ашу үстінде ешқандай шешім қабылдамау керек. Сабырлылық, өзін-өзі ұстай білушілік сияқты қасиеттер ұстаздың белсенді құрамы болуы тиіс.

Қай кезең, қай дәуірде болсын адамға білім мен тәрбие беруден асқан мұрат жоқ. Ұстаз – ұрпақ тәрбиелеп өсіруші, қоғам сенген адам. Ұстаздық қызметтің қыры мен сыры мол.

Мұғалімдердің қызметінде кездесетін дидактикалық қиындықтардың көбірек орын алатындары мыналар:

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТАКТИКА педагогикалық әдепке әрбір нақты жағдайда оқушыларға әсер етудің тиімді құралы.
Барлық жағдайда, барлық педагогтар қолдана алатын нұсқалар:

• Адамдық қатір-қасиетті құрметтеу. (оқушының сөзбен де, көзбен де оның қатір-қасиетін қорламау, керісінше оларды сүйемелдеу, көтермелеу, тамбыту);

• Бікіпал жасау шамасы. (ол шамалап кінәлайды, шамалап мақтайды; Кейісті тоқтатады, әзілді тежейді, әр сөзді қашан айтаты деп басып біледі).

• Шешімге келу. (Ең жақсы шешім – байсалды шешім; Ашу – нашар кенесші).

• Көңіл қалдырмау. (көңіл қалдыру мұғалім мен оқушы арасындағы психологиялық кедергі).

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІК – тек қана мұғалімнің жалпы, жан – жақты және әдістемелік сауаттылығы ғана емес, ол – әр сөзді оқушыларға жеткізе білу, олардың толық қабыл алуы.

Ұстаздық шеберлік:

Мұғалімнің өмірге көзқарасы, оның идеялық нанымды, моральды бойына сіңірген адам екендігі;

Пәнді жетік білген, ойын толық жеткізетін және оқушылардың бойында әдеп, әдет, дағды сияқты моральдық нормаларды сіңіре білгендігі;

Оқыту мен тәрбиелеудің әдіс-тәсілдерін меңгерген, білгенін қызықты да, тартымды өткізе алатын, педагогикалық әдеп пен талантын ұштастырған адам ғана шеберлікке ие болады.

Педагогикалық этиканың маңыздылығын сонау ғасырларда білген Әл-Фараби: «Нағыз тәрбиеші ұстаз бойында он екі тума қасиет болу керек» деп, педагогикалық әдептің қыр-сырына тоқталып кеткен:

- * Өнер білімге құштар;*
- * Мүшелері мүлдем мінсіз;*
- * Жаратылысынан өзіне айтқанның бәрін жете түсінетін;*
- * Өзі естіген, көрген, түсінген және аңғарған нәрселердің бәрін жадында жақсы сақтайтын алғыр да аңғарымпаз;*
- * Өткір сөз иесі және ойына түйгенінің бәрін анық бере алатын;*
- * Тағамға, ішімдік ішуге, сыр-сұхбат құруға қанағатшыл;*
- * Жаны асқақ және ар-намысын ардақтайтын;*
- * Жаратылысынан игі істерге ынтызар;*
- * Әділеттілігі мен әділеттілерді сүйіп, әділетсіздік пен озбырлықты жек көретін;*
- * Жақындарына да, жат адамдарға да әділ, насық адамдарға мүлдем рақымсыз,*
- * Қорқыныш пен жасқану дегенді білмейтін батыл, ержүрек;*
- * Бойына туа біткен 12 қасиетке ие болатын, бұларды бір-бірімен сәтті ұштастыратын адам нағыз ұстаз;*